

KARDINAL ROBERT SARAH

Vogalni kamni in zlagane vrednote

»Močna kakor smrt je ljubezen,
silna kakor podzemlje ljubezenska strast!
Njene strele so ognjene strele, Gospodov plamen.
Velike vode ne morejo pogasiti ljubezni
in reke je ne morejo preplaviti« (Vp 8, 6-7)

NICOLAS DIAT: Kako naj gledamo na pristno povezanost krščanstva in morale? Benedikt XVI. je menil, da ne smeta biti pomešana, saj bi tvegali popačenje njunih narav. Soglašate s to razčlenbo?

KARDINAL ROBERT SARAH: Da, Benedikt XVI. v *Deus caritas est* piše, da biti kristjan ne pomeni najprej etične odločitve, filozofske ali moralne zamisli, temveč srečanje z dogodkom, Osebo. Kristus, k nam prihajajoči človek, daje življenju novo obzorje in s tem odločilno usmeritev.

Benedikt XVI. je uporabil misel teologa Romana Guardinija, za katerega krščanstvo ni proizvod intelektualne izkušnje, ampak dogodek, ki prihaja od zunaj na srečanje z menoj. Krščanstvo je vdor Nekoga v moje življenje. Ta premik vsebuje tudi zgodovinskost krščanstva, slonečega na dejstvih in ne na zaznavanju globin mojega notranjega sveta.

Ko Romano Guardini vzame za primer skrivnosti učlovečenja in Svete Trojice, upravičeno zapiše, da treh Božjih oseb ne odkrijemo s sklicevanjem na lastni razum.

Sv. Janez Zlatousti v svojih homilijah o sv. Mateju pravi: »Vidimo, da je Jezus izšel iz nas in naše človeške podstati in da je

Kardinal Robert Sarah, prefekt Kongregacije za bogoslužje in disciplino zakramentov, Dieu ou rien, 5. poglavje, Fayard, Pariz 2015, 224-240. - Prevedel Janez Ferkolj.

rojen iz deviške Matere. Ne razumemo pa, kako se je to moglo zgoditi. Ne mučimo se, da bi to poskusili razvozlati, ampak raje v ponižnosti sprejmimo, kar nam je Bog razodel, brez radovednega raziskovanja tistega, kar Bog ohranja skrito.«

Kršćanstvo je za mnoge kulture pohujšanje in norost: »Judje namreč zahtevajo znamenja, Grki iščejo modrost, mi pa oznanjamo križanega Mesija, ki je Judom v spotiko, poganom norost« (1 Kor 1, 22-23). Ta stavek apostola Pavla kaže, koliko se naša religija bistveno oprijema osebe, ki prihaja, da bi nagovorila naše srce in mu dala novo smer in bi preobrnila celoten pogled na svet.

Če se krščanstvo ne skrči na moralo, pa ima vendarle moralne posledice; ljubezen in vera dajeta človekovemu življenju novo usmeritev, globino in širino. Človek zapusti temo preteklega življenja. Njegovo življenje je razsvetljeno z lučjo, ki je Kristus. Živi iz Kristusovega življenja. Hodi lahko le še skupaj z Jezusom, lučjo, resnico in življenjem. Resničen kristjan po srečanju z Jezusom spremeni svoje ravnanje.

S krščanskim duhom prepojena družba na enak način stopa naprej z novim zanosom, ne da bi se sploh primerjala s predpisi poganske družbe. S tega zornega kota imam zelo rad pismo Digenetu: »Kristjani [...] so v mesu, a ne živijo po mesu. Živijo na zemlji, a so državljani nebes. Pokoravajo se predpisanim zakonom, njihov način življenja pa je popolnejši od zakonov, ker zvesto sledijo Jezusu Kristusu, ki je pot, resnica in življenje.«

Da, krščanstvo je povzeto v osebi, ki prihaja razodevat in podarjat svojo ljubezen: »Bog je namreč svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak bi imel večno življenje« (Jn 3, 16). Zagotovo ne gre za »moralizem«, ampak za »moralo«. Mar ni prva moralna zapoved ljubezen do Boga in do bližnjega? »Ljubezen je torej izpolnitev postave« (Rim 13, 10), pravi sv. Pavel.

Božje življenje je ljubezen: »Ko vidiš ljubezen, vidiš Trojico,« je zapisal sv. Avguštin. Če jo odkrijemo, se bo spremenilo naše obnašanje do dobrega in zla. V nekaterih obdobjih Cerkve je veljala higienistična oblika obešanja na moralna vprašanja. Ta odklon ni

mogel prinesiti dobrih sadov, saj je v senco tlačil resnični značaj razodetja, radikalnega vdora Božjega.

Cerkev je bila včasih razdeljena zaradi ozkega moralizma, ki so ga spodbujali nekateri duhovniki. Koliko vernikov je imelo občutek, da so nerazumljeni, včasih celo zavrženi? Ko v življenje vstopi Kristus, ga zamaje, preoblikuje ga od glave do pete. Poda mu novo smer in nove etične opore; krst je prelom v obliki zaveze in ne moralni sporazum! Pristno moralno vedenje je odsev Tistega, ki sem ga sprejel v svoje srce in ga prepoznavamo po njegovi ljubezni, popolnosti, svetosti in dobroti.

Papež Frančišek upravičeno zavrača dajanje vsiljivega mesta moralnim vprašanjem, ne da bi jih zmanjševal. Meni, da je najpomembnejše srečanje s Kristusom in njegovim evangelijem; sveti oče deluje kakor Benedikt XVI., ki je hotel moralo ločiti od bistva krščanstva. Janez Pavel II. je med obiskom samostana sv. Katarine na Sinaju februarja 2000 sam razložil, da pot, ki jo kaže Božja postava, ni pravilnik za moralno policijo, ampak Božja misel. Po Mojzesu razglašena Božja postava obsega velika načela, ukazovalne pogoje za duhovno preživetje ljudi. Vsebovane prepovedi so obramba, ki preprečuje, da bi človek padel v brezno zla ter žrelo greha in smrti.

Z Božjo ljubeznijo razsvetljeno življenje ne potrebuje zavetja za moralizirajočimi ograjami, ki so pogosto znamenje zanikanega strahu. Morala je v temelju posledica krščanske vere.

Kako lahko Cerkev preseže gorovje nerazumevanja, ki se je dvignilo, ko je Pavel VI. leta 1968 objavil okrožnico Humanae vitae? Ali se še da preseči nasprotje med krščansko moralo in prevladujočimi vrednotami zahodnih družb?

To nasprotovanje je nujno treba umestiti v miselno celoto sekularizacije in razkristjanjenja; vsesplošno oddaljevanje moderne družbe od moralnega učenja Cerkve je šlo v korak z nepoznavanjem in zavračanjem njenega nauka ali kulturne dediščine. V ozir moramo vzeti zapleten kup stvari, nezanimanje za Boga, ki presega

preprost problem moralnih pravil. Mislim, da morajo duhovniki in škofje razgrniti pedagoško bogastvo in medtem paziti, da se ne zatečejo v preveč učene dogmatične razlage, ter tako pojasniti, da vprašanja spolne morale niso vrh sporočila Cerkve; zgled papeža Frančiška bi jim danes moral biti v veliko pomoč.

Vendar pa mora Cerkev ostati čuječa pred razbrzdanostjo vrednot, ki vnašajo zmedo med dobrim in zlim; dobro postaja v naših relativističnih družbah tisto, kar prija in ustreza posamezniku. Moralno učenje Cerkve je potemtakem nerazumljeno ali zaničevano ter zavrženo kot izraz nečesa nepristnega. Mediji pogosto s smešenjem ali molčanjem pripomorejo k diskreditaciji družbenega položaja Cerkve. Prevladujoči govor skuša Cerkev neprestano predstavljati kot zaostalo, srednjeveško – kakšno nepoznavanje srednjega veka! – ki zavrača prilagajanje razvoju sveta, je sovražna do znanstvenih odkritij in sklonjena k zastarelim idealom. Vpričo tem blatnim viharjem je treba biti trden in jasen, ne naiven, vzoren, moliti in ostati je treba v edinosti z Bogom. Če so napadi krivični, bodo prešli.

Kako ne bi bili hvaležni Pavlu VI. za njegov pogum v okrožnici *Humanae vitae*? Besedilo je bilo preroško in je razvilo moralo, ki lahko zavaruje življenje. Papež je kljub mnogim pritiskom, celo znotraj Cerkve, videl, kako se rišejo žalostna obzorja tistega, kar je Janez Pavel II. poimenoval »kultura smrti«. Nisem pozabil silovitih kritik, ki jih je bil deležen, ko je zavrnil odpoved osnovnim načelom življenja. Janez Pavel II. nas je za njim obdaril z nadvse bogatim učenjem o človeškem telesu in spolnosti. Kljub spoštovanju, ki ga je bil deležen, še posebej po njegovih odločilnih posredovanjih za osvoboditev vzhodnoevropskih narodov izpod jarma komunistične diktature, koliko surovih kritik se je vzdignilo proti njegovemu moralnemu stališču? Vendar je razumel, da Cerkev ne sme pobesiti rok. S svojo trdnostjo je bil pokoren Jezusu, ki je rekel Petru: »Ko se boš nekoč spreobrnil, utrdi svoje brate« (Lk 22, 32).

Verjamem, da bo zgodovina dala prav Cerkvi, kajti obramba življenja pomeni obrambo človeštva. Danes se toliko organizacij in skupin zavzema za osvoboditev ženske, da bi odločala o svojem

telesu in usodi ... Pravzaprav pa je telo ženske izkoriščano, uporabljeno v številnih okoliščinah, velikokrat v tržne in oglaševalne namene in je preprosto zgolj tržno blago in predmet uživanja. V hipererotizirani družbi, ki skuša človeka prepričati, da se lahko v polnosti uresniči samo v »nebrzdani spolnosti«, se mi zdi, da dostojanstvo ženske močno nazaduje. Zahod je celina, ki najbolj sramotno ponižuje in prezira žensko, jo javno razgalja in uporablja za uživaške tržne namene.

Treba pa se je razveseliti, da ima veliko žensk možnost višjega izobraževanja. Volilna pravica jim je bila v Evropi podeljena prepozno. Pomembno je tudi, da lahko ženska opravlja delo, ki se sklada z materinstvom.

Vendar Zahod v svojih iluzijah blodi, ko misli, da moralni liberalizem omogoča napredek civilizacije. Kako je mogoče trditi, da je z novimi sredstvi komunikacije prosto dostopna pornografija in od tod odvraten pogled na spolnost (ta je sama po sebi sveta), ki se širi po celotni družbi, vključno pri najmlajših, primer napredka sveta? Kako razumeti, da se znameniti uradi Združenih narodov, ki pravijo, da se borijo za človekove pravice, silovito ne spopadejo z močno evropsko in ameriško spolno industrijo? Vse te temine so znamenja sveta, živečega daleč od Kristusa. Človek je brez Božjega Sina izgubljen, človeštvo pa nima prihodnosti.

Cerkev se mora danes bojevati proti toku s pogumom in upanjem, ne da bi se bala povzdigniti glasu in obsoditi hinavcev, manipulatorjev in lažnih prerokov. Cerkev je v dva tisoč letih kljubovala mnogim nasprotnim tokovom, a na koncu najbolj sušnih poti vedno dosegla zmago.

Ali torej menite, da se svet pusti hipnotizirati po zgledu Zahoda?

V tveganju, da bom koga prizadel, menim, da se zahodni kolonializem danes v Afriki in Aziji nadaljuje s še večjo silo in sprevrženostjo v brutalnem uveljavljanju zgrešene morale in zlaganih vrednot. Ne zanikam, da je evropska civilizacija prinesla veliko

dobrega, še posebej s svojimi misijonarji, ki so bili pogosto veliki svetniki. Povsod je razširila evangelijsko besedo, prav tako lepe kulturne načine izražanja, ki jih je privzgojilo krščanstvo.

Benedikt XVI. v svojem zadnjem voščilu rimski kuriji upravičeno poudarja, da se »evropsko istovetenje odraža v poroki in družini. Monogamna poroka, temeljna struktura povezanosti med ženinom in nevesto, prav tako tudi družina kot vzgojna celica za družbeno občestvo, to je bilo oblikovano iz svetopisemske vere«. Nasprotno pa obstajajo stalni poskusi za zasaditev nove kulture, ki zanika krščansko dediščino.

Z vidika celine, s katere prihajam, bi rad močno obsodil željo po uveljavljanju zlaganih vrednot z uporabo političnih in finančnih razlogov. V nekaterih afriških državah so bila v zameno za denarno pomoč postavljena ministrstva, ki se posvečajo teoriji spola! Nekaj afriških vlad, k sreči v manjšini, je že klonilo pod pritiski v korist splošnim spolnim in reproduktivnim pravicam. Z velikim trpljenjem ugotavljamo, da je reproduktivno zdravje postalo svetovna politična »norma« in vsebuje vse najbolj sprevrženo, kar more Zahod ponuditi ostalemu svetu, ki išče celostni razvoj. Kako lahko voditelji zahodnih držav izvajajo tak pritisk na svoje kolege v pogosto tako krhkih državah? Teorija spola je postala perverzni pogoj za sodelovanje in razvoj.

Homoseksualne osebe na Zahodu zahtevajo, naj bo njihovo skupno življenje pravno priznано, da bo lahko izenačeno s poroko; organizacije z odzivi na njihove zahteve izvajajo hude pritiske, da bi ta vzorec z naslova spoštovanja človekovih pravic priznale tudi afriške vlade. Prav v tem primeru po mojem mnenju izstopamo iz moralne zgodovine človeštva. V drugih primerih sem spet lahko ugotovil obstoj mednarodnih programov, ki uveljavljajo splav in sterilizacijo žensk.

Takšna politika je še toliko bolj ostudna, ker se velik del afriškega prebivalstva ne more braniti, zahvaljujoč fanatičnim zahodnim ideologom. Ubogi prosijo za nekaj pomoči in ljudje so dovolj kruti, da zastrupljajo njihovega duha. Afrika in Azija morata nujno zavarovati svoji kulturi in lastne vrednote. Mednarodne agencije

nimajo nobene pravice izvajati ta novi maltuzianski in surovi kolonializem. Afriške in azijske vlade bi bodisi iz nevednosti bodisi iz sokrivde lahko zakriville evtanazijo svojih narodov. Človeštvo bi ogromno izgubilo, če bi se ti dve celini stresli v veliko brezoblično maso globalizacije, usmerjeno k nečloveškemu idealu ogabnega oligarhičnega barbarstva.

Sveti sedež mora opraviti svojo vlogo. Ne moremo sprejeti propagande in skupin za pritisk lobijev LGBT – lezbijk, gejev, biseksualcev in transseksualcev. Postopek je toliko bolj zaskrbljujoč, ker je vse prišlo hitro in iznenada. Zakaj takšna strastna volja po uveljavljanju teorije spola? Ali je še pred nekaj leti nepoznano antropološko stališče, proizvod čudne misli nekaj sociologov in pisateljev kot Michel Foucault, postalo novi paradiž sveta? Pred takšno nemoralno in peklensko prevaro je nemogoče ostati brezčuten.

Papež Francišek ima prav, ko kritizira demonsko delovanje, ki spodkopava temelje krščanske civilizacije. Za novo afriško in azijsko prometejsko vizijo stoji hudičeva sled.

Prvi sovražniki homoseksualnih oseb so lobiji LGBT. Hudo narobe je skrčiti posameznika na njegovo vedenje, zlasti spolno. Narava se na koncu vedno maščuje.

Ali je po vašem mnenju bitka Janeza Pavla II. proti tej »kulturi smrti« še vedno tako aktualna?

Ko je papež v začetku devetdesetih let videl, kako se narodi vzhodne Evrope počasi pogrezajo pod pritiskom materializma in moralnega relativizma, še zahrbtnjših od sovjetske ideologije, je sprožil velik boj. Janez Pavel II. je razumel, da so novi udarci življenju postali družbeni sistem, pritlehno zaslužnjevanje. Menim, da je maltuzijanska ideologija vedno tako močna; njena zamisel ostane, njen načrt delovanja je spodbujanje politike, ki nasprotuje rojstvu v številnih revnih državah. Zastrahuječe so tudi mednarodne statistike o splavih. Leta 2014 je bila četrтина nosečnosti namerno prekinjenih. To pomeni nekaj več kot 40 milijonov splavov

v samo enem letu. Ta številka je toliko bolj pretresljiva, ker pravica do splava, se pravi, kjer je z zakonom dovoljeno ubiti nedolžnega otroka, k sreči ostaja zelo omejena v treh četrtinah držav.

Msgr. Paul Bui Van Doc, nadškof v Hošiminh, nam je med izredno sinodo o družini oktobra 2014 razložil, da je najhuje na svetu v Vietnamu. Ta država izvede 1.600.000 splavov na leto, od tega 300.000 pri mladih med petnajstim in devetnajstim letom. Gre za pravo državno tragedijo.

V Franciji je vsako leto 220.000 namernih prekinitev nosečnosti, to je en splav na tri rojstva.

Življenju je z velikanskimi finančnimi sredstvi razglašena vojna. Kako razumeti, da toliko nemočnih otrok pod pretvezo pravic žensk in svobode njihovega telesa iztrgajo iz naročja svojih mater? Bitka za dostojanstvo žene je nekaj plemenitega in velikega, a se je ne dobi z ubijanjem nerojenih otrok. Janez Pavel II. je razumel, da so radodarni nameni prikrivali program boja proti življenju. Ko vidim, kako velikanske vsote v Afriki obljublja fundacija Bill in Melinda Gates, da bi imela neporočena dekleta in žene vedno večji dostop do kontracepcije ter bi se tako odprla vrata splavu, se lahko samo uprem volji za smrt.

Kakšni so skriti nameni teh pohodov velikih razsežnosti, ki se bodo končali z desettisoči mrtvih? Je mogoče, da obstaja dobro preučeno načrtovanje za odstranitev revnih v Afriki in drugod? Bog in zgodovina nam bosta nekega dne povedala.

Nov ideološki spopad postmodernega Zahoda je danes postala evtanazija. Ko se zdi, da je neka oseba dokončala svojo zemeljsko pot, nekatere organizacije pod pretvezo lajšanja trpljenja menijo, da ji je bolje zadati smrt. V Belgiji je bilo to pravo, in ni edino, razširjeno na mladoletne! Z navidezno pomočjo trpečemu otroku mu je mogoče hladnokrvno zadati smrt. Zagovorniki evtanazije hočejo prezreti, da je paliativno zdravljenje v našem času popolnoma prilagojeno tistim, ki nimajo več upanja na ozdravitev; ledena in brutalna smrt je postala edini odgovor. Evtanazija je najizrazitejše znamenje družbe brez Boga, podčloveške družbe, ki je izgubila upanje. Osupel sem, ko vidim, do kakšne mere se spodbujevalci

te kulture zavijejo v čisto vest ter se vedejo lahko kot heroji novega človeštva. Ljudje, ki se bojujejo za življenje, po neki čudni obrnitvi vlog postanejo pošasti, ki jih je treba pobiti, barbari drugega časa, ki zavračajo napredek. Volkovi s pomočjo medijev na strani najbolj nemočnih dajejo videz dobrohotnih jagnjet! Toda načrt pobudnikov za splav, evtanazijo in vse udarce dostojanstvu človeka je le še bolj nevaren.

Če ne bomo presegli kulture smrti, bo človeštvo zdrvelo v pogubo. Uničevanje življenja na začetku tretjega tisočletja ni več barbarsko početje, ampak napredek civilizacij; zakon pod pretvezo pravice do osebne svobode daje človeku možnost, da ubije svojega bližnjega. Svet bi lahko postal pravi pekel. Ne gre več za propad, ampak za diktaturo groze, za načrtovani genocid, za katerega so krivi zahodni veljaki. Zagrizenost proti življenju predstavlja novo, odločilno dobo v trdovratnosti proti Božjemu načrtu. Vendar pa na vseh svojih potovanjih srečujem prebujanje vesti. Mladi severnoameriški kristjani se postopno vzpenjajo na čelo tistih, ki zavračajo kulturo smrti. Bog ni zaspal, resnično je z branitelji življenja!

Menite, da je bil Janez Pavel II. prerok?

Vsi svetniki so preroki. Verno nam posredujejo Božji pogled, voljo, ljubezen in upanje do človeka. Ta izjemni papež je danes zapisan med svetnike Cerkve. Toda mislim, da še nismo docela razumeli, kako velik vizionar je bil. Način, s katerim je Janez Pavel II. v vrh svojega papeževanja postavil svetost in nedotakljivost življenja, odpira obširno pot onstran njegove navzočnosti med nami: »Ne ubijaj«; hkrati sta bili preprosta plemenitost besed in njegova prepričevalna moč osvobajajoči za tiste, ki so gledali napredovanje teme.

Vzklik »ne bojte se« je najlepše nadaljevanje, kar je lahko upal Pavel VI., ki je pretrpel toliko nasprotovanj, sovražnih viharjev, besnečih po objavi okrožnice *Humanae vitae*. Janez Pavel II. ni imel kaj storiti s strupenimi očitki zagovornikov protikrščanskega

humanizma. Namenil se je sejati zrna, ki bi omogočila rojstvo novi kulturi. Ta papež je imel toliko bolj izostren vpogled v probleme, saj je neposredno doživel napade na najosnovnejše pravice. Preko nacistične in komunistične diktature je na lastni koži izkusil spopad za človeško svobodo. Zato ni mogel privoliti, da bi se privrženci kulture smrti skrivali za zastori lažnivega širjenja človekovih pravic, hlepeč za uničujočimi načrti. V *Evangelium vitae* je leta 1995 zapisal: »Na ta način prihaja do preobrata s tragičnimi posledicami dolg zgodovinski proces, ki potem, ko je odkril idejo o 'človeških pravicah' – kot pravicah, ki so v vsaki osebi in pred vsako ustavo in zakonodajo držav –, danes vpada v *presenetljivo* protislovje: prav v dobi, v kateri slovesno razglašajo nedotakljive pravice človeka in javno potrjujejo vrednoto življenja, isto pravico do življenja v dejanju zanikajo in teptajo, zlasti v najbolj značilnih trenutkih življenja, kot je rojstvo in umiranje« (*Evangelium vitae*, št. 18).

Janez Pavel II. je hotel razkrinkati shizofrenijo današnjega sveta, ki strašne razmere poslikava z dobrimi občutki. Zavedal se je, da bo čas priča množenju lažnivih prerokov, strategov zla in vedeževalcev prihodnosti brez upanja; toda Karel Wojtyła si ni prizadeval za herojstvo, ker je bil preprosto Božji poslanec. Protesti velikih razsežnosti, ki so se vrstili v Franciji zoper uveljavitev lažne poroke med osebama istega spola, so še en odgovor na poziv, ki ga je Janez Pavel II. med svojim prvim obiskom v Franciji sprožil 1. junija 1980 v Bourgetu: »Danes bi rad v zgodovinski prestolnici vašega naroda ponovil besede, ki utemeljujejo vaš ponos: najstarejša hči Cerkve. [...] Obstaja samo en problem, problem naše zvestobe zavezi z večno modrostjo, ki je izvir resnične kulture, se pravi človekove rasti ter problem zvestobe našim krstnim obljubam v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Dovolite mi torej, da vas vprašam: Francija, najstarejša hči Cerkve, ali si zvesta svojim krstnim obljubam? Dovolite mi, da vas vprašam: Francija, najstarejša hči Cerkve in učiteljica narodov, ali si v dobro vsega človeštva zvesta zavezi z večno modrostjo? Oprostite mi za to vprašanje. Postavil sem ga, kakor to stori duhovnik pri krstu. Zastavil sem ga v skrbi za Cerkev, kot njen prvi duhovnik in prvi služabnik, ter iz ljubezni

do človeka, čigar dokončna vzvišenost je v Bogu, Očetu, Sinu in Svetem Duhu.« Poljski papež je prebudil revolucionarnega duha svetnikov, ki so zakoličili celotno zgodovino Francije.

V številnih pogovorih in tudi v tej knjigi izrecno obsojate teorijo spola. Zakaj takšna ponavljajoča vztrajnost?

Afriška filozofija trdi: »Mož ni nič brez žene, žena ni nič brez moža in oba nista nič brez tretje enote, ki je otrok.« Afriško gledanje na človeka je v osnovi trojstveno. V vsakem izmed nas je nekaj Božjega; en in troedini Bog živi v nas in prežema vse naše bitje.

Po ideologiji spola med možem in ženo ni nobene ontološke razlike. Moška in ženska istovetnost naj ne bi bili zapisani v našo naravo; šlo naj bi za produkt družbene sestave, za vlogo, ki jo posamezniki igrajo preko družbenih nalog in opravil. Spol je za te teoretike zamenljiv in razlike mož – žena so le določilno nasilje, kulturni klišeji in družbene nadgradnje, ki jih je potrebno razdreti, da bi prišli do enakovrednosti med moškim in žensko. Ideja o zgrajeni istovetnosti na neuresničljiv način zanika pomembnost spolnega telesa. Moški nikoli ne postane ženska, slednja nikoli ne postane moški kljub še takim operacijam, ki jih je en ali drug lahko deležen. Reči, da človeška spolnost ne bi bila več odvisna od istovetenja moškega oziroma ženske, ampak od spolne usmerjenosti, kakor je homoseksualnost, je sanjaški totalitarizem.

Za takšno prevaro ne vidim prihodnosti. Moja skrb se bolj nanaša na način, s katerim bodo skušale države in mednarodne organizacije z vsemi sredstvi, pogosto na hitro, vsiliti rušilno filozofijo spola. Če je spolnost samo družbena in kulturna nadgradnja, se lahko na koncu vprašamo o načinu, po katerem se človeštvo obnavlja že vse od začetka. Precej težko je resno jemati tako skrajne poglede. Če se učenjaki vdajo fantazijskim in nevarnim vsebinam, naj jim bo; nikoli pa ne bom sprejel, da bi bile te teorije neposredno ali zahrbtno vsiljene prebivalstvu, ki se ne more braniti. Kako se

lahko otrok ali mladostnik na odmaknjenem afriškem podežlju brani pred takšnim lažnivim razmišljanjem?

Nekaj je res spoštovanje do homoseksualnih oseb, ki imajo pravico do pristnega spoštovanja, nekaj drugega pa širjenje homoseksualnosti kot družbenega modela.

Tak način dojemanja človeških vezi je napad na homoseksualne osebe, ki so žrtve za njihovo usodo ravnodušnih ideologov. Seveda je treba paziti, da homoseksualci ne postanejo tarče pogosto sramotnih in potuhnjenih napadov. Vseeno mislim, da je to spolnost zmotno predstavljati kot ideologijo napredka. Opažam voljo nekaterih vplivnih teles, da bi iz istospolnosti naredili vogalni kamen nove svetovne etike. Vsak skrajni ideološki projekt v sebi nosi svoj lastni padec; na kratko, bojim se, da homoseksualne osebe niso prve žrtve takšnih političnih izbruhov.

Afriška kultura namenja družini velik pomen. Koliko je lahko njihov zgled zanimiv za Cerkev in preostali svet?

Najprej, afriška družina je zgrajena okoli skupnega življenja. Za mnoge je denar drugotnega pomena. Moja družina je bila revna, vendar smo bili srečni in povezani. Družina je v Gvineji ostala prva celica družbe, prostor, kjer se učimo pozornosti do drugih in pomoči brez ponašanja. Mislim, da morajo v Evropi ponovno najti pomen družine in upoštevati izročila, ki jih Afrika ni nikoli zavrgla. Družina je na moji celini talilni lonec kreposti, ki napajajo vso kulturo, prostor posredovanja navad, modrosti in moralnih načel, zibelka zastonske ljubezni. Brez družine ni več ne družbe ne Cerkve. Starši vero posredujejo v družini. Družina postavi temelje, na katerih zgradimo stavbo našega bivanja. Družina je mala Cerkev, kjer začenjamo spoznavati Boga, ljubiti in tkati osebne vezi z Gospodom.

Oče me je naučil zelo častiti Devico Marijo. Še vedno ga vidim vsak dan opoldne in zvečer pasti na kolena v pesek Ourousa za molitev angelovega češčenja. Nikoli nisem pozabil tistih trenutkov,

ko je zaprl oči, da bi se zahvalil Mariji. Posnemal sem ga in poleg njega molil k Jezusovi Materi.

Starši so prvi človekovi vzgojitelji. Človek se v družini lahko nauči živeti in izražati Božjo navzočnost. Če je Kristus vez družine, bo ta imela neuničljivo trdnost. V Afriki je pomembno mesto pridržano starejšim; dolžno spoštovanje do ostarelih oseb je eden vogalnih kamnov afriške družbe. Mislim, da evropski človek ne uvidi, kako zelo so afriški narodi pretreseni, ko je v zahodnih državah tako malo pozornosti namenjene ostarelim. Prikrivanje starosti, njeno odrivanje na stran je znamenje zaskrbljujoče sebičnosti, pomanjkanja srca ali, bolje rečeno, zatrdelosti. Gotovo imajo ostarele osebe vse udobje in potrebno telesno oskrbo. Primanjkuje pa jim topline, bližine in človeške ljubezni njihovih bližnjih, preza-poslenih s poklicnimi obveznostmi, prostim časom in počitnicami.

Družina je mesto, kjer se človek nauči služiti družbi. Družina se v Afriki ni nikoli zaprla vase; ima svoje mesto na širokem družbenem platnu. Pleme in vas sta v glavnem naravni podaljšek družine; pleme kulturo prinaša, jo varuje in posreduje stara izročila. Afriški pregovor pravi: »Za vzgojo enega otroka potrebujemo celo vas.« Vsakdo prejema in obenem prispeva k preživetju skupine; govorim o preživetju, kajti nič ni preprosto. Seveda, zavedam se, da se lahko občutje pripadnosti hudo sprevrže, še posebej, ko plemena zaidejo na sled nadutosti, sovraštva in prezira do drugih.

Vendar pa nič ne nadomesti družine, kjer lahko razumemo globino daru in ljubezni. Dajati sem se naučil pri starših. Bili smo navajeni prejemati, kar je v meni vtisnilo pomen sprejemanja in zastojnosti. Za starše in vse prebivalce moje vasi je sprejemanje drugih ljudi pomenilo, da smo jih poskušali razveseliti. Družinska skladnost je lahko odsev sozvočja nebes. To je pravi zaklad Afrike!

Druge pokrajine po svetu bi bile v hudi nevarnosti, če bi izgubile »izvir dajanja«. Janez Pavel II. je v svoji apostolski spodbudi *Familiaris consortio* čutil, da mora nujno zapisati: »Razmere, v katerih živi družina, kažejo pozitivne in negativne vidike: eni so znamenje za delovanje Kristusove milosti v svetu, drugi pa za človekovo odklonilno stališče do Božje ljubezni. Po eni strani se človek bolj zaveda

osebne svobode, posveča več pozornosti vrednotam medčloveških odnosov v zakonu, pospeševanju dostojanstva žene, odgovornemu starševstvu, vzgoji otrok; poleg tega se zaveda tudi nujnosti, da razvije odnose med posameznimi družinami zaradi medsebojne duhovne in materialne pomoči; na novo odkriva družini lastno cerkvenostno poslanstvo in njeno odgovornost pri oblikovanju pravične družbe. Na drugi strani pa so znamenja zaskrbljujočega hiranja temeljnih vrednot: zmotno teoretično in praktično umevanje medsebojne neodvisnosti zakoncev; težki nesporazumi glede avtoritativnih odnosov med starši in otroki; pogostne konkretne težave, ki jih družina doživlja pri posredovanju vrednot; naraščanje ločitev; močno razširjeno zlo splava; vedno pogostejša sterilizacija; pojavljanje pravcate spočetju sovražne miselnosti« (*Familiaris consortio*, št. 6).

Vem, da ima afriška družina nad seboj še vedno čudovito obzorje. Rad bi bil brez kančka dvoma, da takšna gotovost obstaja tudi za evropske, ameriške, azijske in oceanijske družine. Bitka za nadaljnji obstoj korenin človeštva je morda največji izziv, kar jih je vse od začetka poznal naš svet.